

TO SIĘ ZDARZYŁO 60 LAT TEMU

Trudno będzie znaleźć dzisiaj mieszkańca Poznania, który 17 kwietnia 1945 roku zachęcony rozlepionymi na ścianach afiszami udał się z dzieckiem do Teatru Marionetek przy ZWM na premierę bajki muzycznej *Śpiewak leśny*. Rodzice ówczesnych dzieci przekroczyli osiemdziesiątkę, a ich latorośle zbliżają się do emerytury. A była tych widzów ponad setka w wypełnionej po brzegi sali parafialnej, na pierwszym piętrze kamienicy numer 8 przy ulicy Świętego Marcina. Dzisiaj premiera bywa rzeczą normalną, ale w owym roku to otwarcie pierwszej stałej sceny w Poznaniu i pierwsze pełnospektaklowe widowisko stało się ważnym akcentem w powojennej historii teatralnej tego miasta. Dzisiaj tego nikt nie pamięta, ale istniała cicha rywalizacja między poznańskimi teatrami. Każdy dyrektor chciał być tym, który pierwszy otworzy powojenny sezon. Wprawdzie w Teatrze Polskim i Wielkim odbywały się już koncerty, ale dopiero wystawienie pełnospektaklowej sztuki dawało prawo do ogłoszenia, że teatr działa. W tym „wyścigu” drugim był Teatr Polski, który dziesięć dni po teatrze lalek pokazał na scenie *Uciekła mi przepióreczka* Żeromskiego. Teatr Wielki otworzył swoje podwoje dopiero 2 czerwca operą *Krakowiacy i górale* Kamińskiego.

Kiedy dwa dni przed premierą, jeszcze przed otwarciem kasy udałem się do teatru, zaskoczyła mnie długa kolejka dzieci i starszych czekająca po bilety. Ucieszyłem się tym faktem, bo chwilę przedtem zauważyłem, że afisze informujące o przedstawieniu są koloru zielonego, a kolor ten w przesądach teatralnych oznacza klęskę. Tym razem to się nie sprawdziło, bo *Śpiewak leśny* grany był przy nadkompletach prawie sto razy.

Sama premiera była świętem dla zespołu, który *in corpore* pracował nie tylko przy spektaklu, ale również musiał przygotować widownię na przyjęcie publiczności.

Zespół Poznańskiego Teatru Marionetek, 1946 r.

W pierwszych spektaklach brali udział także uczestnicy „wojennej” premiery: Hanka Dobrzanka-Winiecka, Wiktoria Dobra, Stanisław Winiecki oraz nowo zaangażowani członkowie zespołu: Janina Ratajska, Irena Napierałska, Krystyna Olejniczak, Eugeniusz Kot-Kotarski, Bogdan Kujawa, Stanisław Krauze, Jan Pekała, Marian Urbaniak. Przy fortepianie towarzyszył aktorom Ryszard Gardo, a nad oświetleniem czuwał Józef Maśliński.

Premiera rozpoczęła się od dwóch przemówień: Haliny Lubicz – reżysera i kierownika teatru oraz kierownika Wydziału Kultury m. Poznania Zygmunta Lisickiego, po którym głos zabrał przedstawiciel Związku Walki Młodych. Przemówienia były krótkie, bo wszyscy czekali na pierwszy gong.

Przedstawienie było przyjęte bardzo serdecznie, lecz mniej entuzjastycznie niż następne, ponieważ na widowni przeważali dorośli, których zwabiło otwarcie teatru. Tej części widowni szczególnie podobały się fragmenty śpiewane spektaklu (sztuka nie posiadała oryginalnej muzyki, lecz była pełna cytatów fragmentów arii operowych), a aria z opery *Lizystrata* musiała być bisowana.

Dwa dni po premierze ukazał się w „Głosie Wielkopolskim” artykuł, w którym potwierdza się powstanie teatru: *W dniu 17 bm. rozpoczął swój sezon Poznański Teatr Marionetek przy Związku Walki Młodych. Poznań pamięta jeszcze dobrze sprzed roku 1939, ile miłych chwil spędziły dzieci, młodzież i dorośli na przedstawieniu pacynek. (...) Śpiewak leśny – to sztuka bardzo młodego autora Henryka Żuchowskiego grana już potajemnie podczas okupacji. Była miłą bajeczką, w której dzieci odgrywały dawnych znajomych – starego króla, śliczną królową, Babę Jagę, zabawnego doktora i zakiętego królewicza śpiewaka.*

POZNAŃSKI TEATR MARIONETEK

przy Z. W. M.

Poznań, ulica Walki Młodych 8 (przy kościele św. Marcina)

wystawia

bajkę w 3 obrazach

p.t.

ŚPIEWAK LEŚNY

HENRYKA ŻUCHOWSKIEGO

Przedstawienie odbywa się będą od 17 kwietnia br. oprócz piątków

Początek przedstawienia o godz. 18.00

Cena biletów: dla dorosłych 2, 3, 4 zł, dla dzieci 1, 2, 3 zł

Przedstawienie będzie w Teatrze Marionetek, ul. Walki Młodych 8 Poznań, (przy kościele św. Marcina)

Zdarzyło się...

str. 1

Przy wszelkich jubileuszach zawsze nasuwa się pytanie, jak potoczyły się losy tych, którzy dzieło tworzyli od początku. Halina Lubicz przeniosła się do Zielonej Góry i tam założyła następny teatr lalek Cudaczek. Była czołową aktorką teatru dramatycznego. Jej imieniem nazwana jest jedna z sal teatralnych oraz rondo w Zielonej Górze.

Irena Napieralska, Krystyna Olejniczak, Bogdan Kujawa, Marian Urbaniak zmienili zawód i wyjechali z Poznania. Eugeniusz Kot-Kotarski grał z powodzeniem przez wiele lat na scenach poznańskich teatrów, Wiktoria Dobra do śmierci była wierna poznańskiej scenie lalkowej. Ryszard Gardo przez dwadzieścia lat był kierownikiem muzycznym poznańskich teatrów i cenionym kompozytorem, Hanka Dobrzanka i Sta-

niślaw Winiecki po występach w poznańskiej operze wyjechali do Kalisza i Łodzi, gdzie Winiecki objął dyrekcję tamtejszych teatrów. Niżej podpisany po pięciu latach występowania w charakterze adepta ukończył studia teatralne, grał i reżyserował w teatrach Łodzi i Lublina; Jan Pękala był cenionym aktorem lalkarzem w teatrach warszawskich.

Z całego zespołu pierwszego sezonu mało kto pozostał przy życiu. Wiadomo mi, że w Poznaniu mieszka pani Hanka Dobrzanka-Winiecka, aktorka grająca królową w *Śpiewaku Jeśnym*. Może się spotkamy na jubileuszu teatru?

Henryk Zuchowski
członek POLUNIMA od 1964 roku

Pleciuga w Finlandii

W maju 2004 roku w Tampere (Finlandia) odbywał się XIII Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek Krajów Nadbałtyckich, organizowany tym razem przez Teatr Lalek „Mukas” z Tampere. W festiwalu uczestniczyły zespoły teatralne z Finlandii, Szwecji, Niemiec, Danii, Rosji, Łotwy, Litwy, Estonii, a także z Anglii. Polski teatr lalek reprezentowała szczecińska Pleciuga z przedstawieniem *Duvelor albo Farsa o starym diable* Michela de Ghelderodego w reżyserii, scenografii i z tekstami piosenek Konrada Dworakowskiego, z muzyką Krzysztofa Dziemny w aranżacji Piotra Klimka. W przedstawieniu wystąpili: Grażyna Nieciecka-Puchałik, Mirosław Kucharski, Janusz Słomiński oraz debiutujący w roli obsługi technicznej dyrektor naczelny i artystyczny teatru Zbigniew Niecikowski. Ta podwójna rola dyrektora wynikała z warunków, jakie musiały spełniać zespoły biorące udział w festiwalu, czyli zminimalizowanie liczby osób biorących udział i obsługujących przedstawienie (6).

Szczeciński spektakl *Duvelor* był propozycją, która uzyskała rekomendacje POLUNIMY i jej Prezydenta Henryka

Jurkowskiego. Dwukrotny pokaz spotkał się z wręcz entuzjastycznym przyjęciem międzynarodowej widowni, a szczególnie aplauz wywołał sposób połączenia żywego planu z lalkowym.

Wielu artystycznych wrażeń dostarczył festiwalowej publiczności Teatr Potudan z Sankt Petersburga z przedstawieniem *Newski Prospekt* – wielokrotnie już recenzowanym i nagradzonym. W festiwalowym przeglądzie przeważały propozycje dla najmłodszych widzów: *Calineczka* w wykonaniu Vilniaus Teatras Lele (Litwa), *Czarnoksiężnik z krajiny Oz* z Nukkeetatteri Hupilainen (Finlandia), *Bajka o złotej rybce* Latvijas Valsts Lielu Teatris z Rygi (Łotwa), czy *Śpiąca królowa* w wykonaniu Teatret Rod z Taastrup niedaleko Kopenhagi (Dania).

W czasie festiwalu przedstawiciele ośrodków narodowych UNIMA, pod przewodnictwem szefowej Teatru Mukas i jednocześnie przedstawicielki fińskiej UNIMA – Mani Stycz, spotkali się, aby omówić najważniejsze sprawy przed Kongresem UNIMA w Rijece. Jednym z ważniejszych tematów poruszanych w trakcie dwudniowych obrad była sprawa weryfikacji zawodowej aktorów lalkarzy w krajach pozbawionych wyższych uczelni przygotowujących młode kadry do tego zawodu. Rozmawiano również o organizacji następnego „bałtyckiego” spotkania, ale o kwestie nie doczekały się ostatecznych rozstrzygnięć.

Zbigniew Niecikowski

Duvelor

FESTIWALE • FESTIWALE

Sen nocy letniej, Wrocławski Teatr Lalek

Bańska
Bystrzyca 2004

Propozycja ustanowienia nagrody Henryka Jurkowskiego na Międzynarodowym Festiwalu Teatrów Lalek w Bańskiej Bystrzycy była dla mnie zarówno kłopotliwa, jak i pociągająca. Kłopotliwa, bo trudno jest za życia akceptować honory, które mają wymiar trwa-
ły i w dodatku międzyna-

rodowy. Była też pociągająca, bo dawała mi szansę zdefiniowania ważnej nagrody, która miała stać się emblematem znanego i cenionego festiwalu w Bańskiej Bystrzycy. Szczególnie, że gospodarze festiwalu zaprosili mnie taktownie do sprawowania funkcji przewodniczącego jury.

Festiwal był świetnie przygotowany i znakomicie obsadzony przedstawieniami zarówno z krajów kręgu wyszehradzkiego, jak i zespołami z innych regionów świata. Organizatorzy nie proponowali jakiegось określonego tematu, więc uczestniczące teatry przedstawiały na ogół spektakle z aktualnie wystawianego repertuaru. Otrzymałyśmy bogatą mozaikę rozmaitych upodobań i tendencji artystycznych. I oczywiście było to słuszne z punktu widzenia organizatorów i widzów festiwalu. Różnorodność bowiem jest znakiem współczesnego teatru. Zadanie przyznania jednej głównej nagrody (obok nagrody dla teatrów słowackich i nagrody widzów) wydało się w tych warunkach nieco skomplikowane.

Czy mieliśmy uznać, że o przyszłości naszej sztuki ma ciągle jeszcze decydować baśń i tradycja, czy też podkreślić znaczenie tematów, które mają wymiar klasyczny, albo właśnie nabierają waloru klasycznego, czy mieliśmy dbać o tradycyjną czystość naszego medium, czy też o skupione wobec niego eksperymenty?

Baśń i bajeczka zwiernąca ciągle jeszcze są trwałym elementem naszego repertuaru dla dzieci. Zarówno w praktyce czysto teatralnej, jak też wychowawczej, gdy angażujemy dzieci do współuczestnictwa w scenicznej grze. Znamy już niemal wszystkie baśniowe motywy, które wędrowały nie tylko z kraju do kraju, ale i z kontynentu na kontynent. Cieszy nas, gdy pojawiają się nowe ich ujęcia, ale martwią ich niemądre deformacje, szczególnie widoczne w doborze środków wyrazowych.

Mamy też wiele sympatii dla dawnego teatru hagiograficznego, jak też dla nowego teatru, który inicjuje dzieci w wartości etyczne i duchowe. Ale od nich także oczekujemy perfekcji i świeżości zarówno stylistycznej jak i wykonawczej.

Kilka utworów z klasyki literackiej i teatralnej stanowią na festiwalu powód do zadumy nad ich zasłużoną sceniczną karierą, dla której festiwal stwarzał nowy krytyczny kontekst. W niektórych wypadkach ich artystyczną wyrazistość ograniczała bariera językowa (*Samotność*), w innych meta-

fora wizualna zawarta we wstępny obrazie była punktem wyjścia do jej scenicznych wariacji, co zmniejszało siłę dramatyczną przedstawienia (*Kubo*). Wreszcie zaskakujący, oryginalny pomysł nie miał zwieńczenia w jego konsekwentnej realizacji (*Hamlet*), tak jak wspaniale działająca „scenografia świetlna” nie rekompensowała niejasności w prowadzeniu akcji sztuki (*Sen nocy letniej*).

Dodajmy jeszcze przedstawienia o problematyce współczesnej, które zmagaly się z osądem naszej rzeczywistości w jej partykularnych i ogólnych przejawach.

Wskazane tu trendy mówiły o bogactwie festiwalu, ergo o bogactwie naszej sztuki w Europie Centralnej. Organizatorzy festiwalu zrobili wszystko, by ją najpełniej zademonstrować. Według mojej orientacji co do stanu teatru lalek i teatru jamu pokrewnego, zrobili to w sposób doskonały. Otrzymałyśmy ogromny materiał do refleksji programowej i estetycznej.

Oczywiście jury jest odpowiedzialne za to, że nagrody H. Jurkowskiego nie przyznało za jedno określone dzieło, które można byłoby uznać za doskonałe, wzorcowe. W naszym przekonaniu takiego dzieła nie mieliśmy na festiwalu. Prawdę mówiąc, takie dzieła zdarzają się rzadko, w każdym rodzaju sztuki. Mieliśmy za to dokonania cząstkowe wielu wspaniałych artystów, i tu wybór był ogromny. I oczywiście – wielki kłopot. Po długiej dyskusji postawiliśmy ostatecznie i jednogłośnie na twórczą myśl, która w naszym przekonaniu stoi zawsze u podstaw każdego teatralnego dzieła. Jak już wszyscy wiedzą, nagrodę przyznaliśmy Teatrowi Liśń za autorstwo scenariusza i inscenizację sztuki *Domowe requiem*, jako reakcją na problematykę człowieka we współczesnym świecie.

Nie znaczy to jednak, że w ten sposób chcielibyśmy ukierunkować przyznawanie wspomnianej nagrody w przyszłości – na repertuar współczesny. Nie! Nagroda powinna być wrażliwa na wszystkie nurty naszego teatru. Niemniej to pierwsze jury daje wskazówkę: chodzi nam o akcentowanie problematyki człowieka, ważnej dla naszego współczesnego życia w kręgu kultury, w której my wszyscy żyjemy.

Henryk Jurkowski

Samotność, Teatr Lalek Bańska Bystrzyca, Białko-Biała

PREMIERY • PREMIERY

wrzesień

Teatr Dzieci Zagłębia, Będzin:

Czary – Bogusław Kierc.
Reż. Bogusław Kierc, scen. Danuta Kierc,
muz. Jacek Wierzychowski.
Premiera 11 września

Teatr Lalek Baniałuka, Bielsko-Biała:

Piękna i Bestia – Jan Ośnica.
Reż. Marian Pecko,
scen. Eva Farkasova (kostiumy, lalki),
Pavol Andrasko (dekoracje),
muz. Robert Mankovecky.
Premiera 25 września

*Piękna i Bestia***Teatr Lalek Kubuś, Kielce:**

O pięknej Pulchery i szpetnej Bestyi
– Jan Ośnica.
Reż. Krzysztof Niesiołowski,
inscenizacja Jan Plewako,
scen. Mieczysław Abramowicz,
muz. Bogumił Pasternak.
Premiera 12 września

Teatr Groteska, Kraków:

Pinokio – Carlo Collodi.
Reż. i oprac. muz. Włodzimierz
Nurkowski,
scen. Jan Polewka.
Premiera 18 września

*Pinokio***Teatr im. H. Ch. Andersena, Lublin:**

Okulary Pana Andersena.
Reż. Ewa Sokół-Malesza, scen. Mikołaj Malesza,
muz. Waldemar Wróblewski,
choreog. Władysław Janicki.
Premiera 18 września

Olsztyński Teatr Lalek, Olsztyn:

Tygrys Piotrek – Hanna Januszewska.
Reż. Anna Skiepmo-Gielniewska,
scen. Maria Balcerek, muz. Marcin Mirowski.
Premiera 18 września

Teatr Maska, Rzeszów:

Podróż Koziołka Matołka – Kornel Makuszyński.
Reż. Arkadiusz Klucznik, scen. Grażyna Skala,
muz. Włodzimierz Szomański,
choreog. Katarzyna Aleksander-Kmieć.
Premiera 18 września

Teatr Baj Pomorski, Toruń:

Krawiec Pan Niteczka – Kornel Makuszyński,
adapt. Aleksander Antończak.
Reż. Zbigniew Lisowski,
scen. Barbara Poczwardowska,
muz. Krzysztof Zaremba.
Premiera 19 września

Teatr Baj, Warszawa:

Świniopas – Jadwiga Żylińska.
Reż. Krystyna Jakóbczyk,
kostiumy Eva Farkasova,
dekoracje Jan Zavarasky,
muz. Piotr Salaber,
choreog. Henryk Konwiński.
Premiera 25 września

październik

Teatr Miniatura, Gdańsk:

Oliver Twist – Karol Dickens, adapt. Krystyna Jakóbczyk.
Reż. Marcin Ehrlich, scen. Ireneusz Salwa,
muz. Jerzy Stachurski, choreog. Juliusz Stańda.
Premiera 23 października

Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum, Katowice:

Kowal – Gustaw Morcinek.
Reż. Bogdan Nauka, scen. Roman Kalarus,
muz. Violetta Rotter-Kozera.
Premiera 1 października

Teatr Lalek Kubuś, Kielce:

Baśń o pięknej Parysadzcie – Bolesław Leśmian.
Reż. i adapt. Irena Dragan, scen. Magdalena Valencia,
muz. Paweł Jankowski, ruch scen. Kazimierz Knol.
Premiera 10 października

FESTIWALE • NAGRODY

Re: Frankenstein

XI Międzynarodowe Toruńskie Spotkania Teatrów Lalek

odbywały się w dniach 16-22 października. Jury profesjonalne pod przewodnictwem Henryka I. Rogackiego po obejrzeniu dwunastu przedstawień: siedmiu teatrów z Polski (z Bielska-Białej, Wrocławia, Białegostoku, Opola, Łomży, Warszawy - Teatr Lalka i Supraślą - Teatr Wierszalin) oraz pięciu z zagranicy (Divadlo Drak z Hradec Kralove, Stare Dvadlo z Nitry, Teatr Lalek z Grodna, Teatr Lalek z Pazardjiku, Stuffed Puppet Theatre z Amerstort), postanowiło przyznać:

- Wyróżnienia honorowe:
 - **Miejskiemu Teatrowi Lalek z Grodna** za przedstawienie *Tutejsi*,
 - **Nikołajowi Andriejewowi** za reżyserię spektaklu,
 - **Markowi Zakosteckiemu** za scenografię do spektaklu *Zaczarowane dudy* Teatru Drak z Hradca Kralovego,
 - **Filipowi Humłowi** za muzykę do spektaklu *Zaczarowane dudy*,
 - **Władysławowi Janickiemu** za choreografię do spektaklu *Kopciuszek* Teatru Lalka z Warszawy
- Nagrodę za reżyserię dla **Josefa Krofty** za reżyserię widowisk *Kopciuszek* Teatru Lalka z Warszawy i *Zaczarowane dudy* Teatru Drak z Hradca Kralovego
- Nagrodę za scenografię dla **Joanny Braun** za scenografię do przedstawienia *Kopciuszek* Teatru Lalka z Warszawy
- Nagrodę za muzykę dla **Krzysztofa Dziermy** za muzykę do spektakli *Krótki kurs poezji dziecięcej* Białostockiego Teatru Lalek oraz *Kopciuszek* Teatru Lalka z Warszawy
- Nagrodę aktorską za rolę kobiecą dla **Petry Cicákovéj** za rolę Dorolki w spektaklu *Zaczarowane dudy* Teatru Drak z Hradca Kralovego

- Nagrodę aktorską za rolę męską dla **Tomasza Rynkowskiego** za rolę Lejzorka Rojtszwańca w spektaklu *Opowieść o Lejzorku Rojtszwańcu* Teatru Lalki i Aktora z Łomży
- Nagrodę **GRAND PRIX** za przedstawienie *Re: Frankenstein* Stuffed Puppet Theatre z Holandii
- Jury dziecięce Międzynarodowych Toruńskich Spotkań Teatrów Lalek przyznało swoją nagrodę przedstawieniu *Kopciuszek* Teatru Lalka z Warszawy.
- Przyznało też wyróżnienia specjalne dla przedstawienia *Zaczarowane dudy* Teatru Drak oraz przedstawienia *Krótki kurs poezji dziecięcej* Białostockiego Teatru Lalek.
- Jury Związku Artystów Scen Polskich obradujące pod przewodnictwem Henryki Korzyckiej przyznało Nagrodę im. **Jana Wilkowskiego** dla **Nevilla Trantera** za wybitną kreację aktorską i mistrzowską animację w przedstawieniu *Re: Frankenstein* Stuffed Puppet Theatre, Holandia.

Tutajsi

Festiwal Wyszehradzki 4+

Odbyła się kolejna, trzecia edycja Międzynarodowych Spotkań Teatralnych *Lalka*, *Loutka*, *Babka*, *Bab* organizowanych przez Wrocławski Teatr Lalek. W dniach 4-7 listopada na scenie wrocławskiego teatru wystąpiły teatry z Czech (Naivní Divadlo z Liberca, *Alibaba i 40 rozbójników*), Węgier (Harlekin Babszinhaz z Eger, *Cracking - Clapping*), Słowacji (Anton Anderle z *Najmniejszym cyrkiem świata*), warszawska Lalka z *Kopciuszkiem* i gospodarze z przedstawieniem *Zwierzęta Doktora Dolittle*.

FESTIWALE • NAGRODY

Olsztyński Tydzień Teatrów Lalek

Już po raz ósmy odbył się w Olsztynie (13-21 listopada) Olsztyński Tydzień Teatrów Lalek. Wystąpiły teatry z Białorusi (z Grodna i Witebska), Estonii oraz Polski: warszawski Baj z *Bajką o szczęściu*, Teatr Lalek z Łomży z *Madejowym łozem*, Teatr Malutki z Łodzi z *Krawcem Niteczką* oraz Teatr Ognia i Papieru z Wieżą. Gospodarze pokazali swoją najnowszą premierę – *Tygrysa Pietrka* Hanny Januszewskiej.

ANIMO Kwidzyn 2004

Trzeci raz Dorota Dąbek, absolwentka białostockiej Akademii Teatralnej i aktorka m.in. Unii Teatr Niemożliwy zorganizowała w Kwidzynie **ANIMO – Ogólnopolski Festiwal Miniatur Lalkowych**. Do udziału w przeglądzie zaprosiła Teatr Okno z Supraśla, Teatr Kłapę z Gdańska, Teatr Domyowy Chmielna 6 i Teatr im. T-34 z Warszawy, Teatr Ognia i Papieru oraz Unię Teatr Niemożliwy. W czasie przeglądu prezentowali się gospodarze – prowadzona przez Dorotę Dąbek Scena Lalkowa im. Jana Wilkowskiego, którzy pokazali pięć własnych przedstawień: *Tymoteusza Rymcimci*, *Szopkę Bożonarodzeniową*, *Kabaret* oraz przedstawienia *Strach ma wielkie oczy* i *Dlaczego słoń ma trąbę*.

Biesiada Lalkarska

27 listopada w Centrum Kultury Zamek w Nowem odbyła się XII Biesiada Lalkarska organizowana przez nieustrudzonego propagatora lalkarstwa – **Stefana Gieldonia**. Biesiada Lalkarska to jedna z form kontaktowania się lalkarzy sympatyków teatru lalek. Lalkarze amatorzy spotykają się, aby odnowić swą przygodę z lalką teatralną, a tematy Biesiady są pretekstem do rozmów o sztuce teatru lalek. W tym roku w przeglądzie uczestniczyły teatry z Torunia, Gostycyna i Dąbrowy Chełmińskiej. Tematem seminarium była *Technologia budowy lalki z plastikowej butelki*.

Nagrody

■ **Teatr im. Andersena z Lublina** uhonorowany został **Grand Prix – Kryształowym Andersenem** na II Międzynarodowym Festiwalu Widowisk dla Dzieci „Na ziarnku grochu” w Krakowie (październik) za przedstawienie *Olbrzymy* w reż. Jerzego Bielunasa.

Jerzy Bielunas otrzymał też **Nadzwyczajnego Andersena** za scenariusz widowiska.

■ **Marek Chodaczyński** otrzymał nagrodę za inscenizację opowiadań filozoficznych Leszka Kołakowskiego w spektaklu *Opcje życia* Unii Teatr Niemożliwy, prezentowaną w czasie Łódzkich Spotkań Teatralnych (grudzień).

Jubileusze twórców

■ 1 września jubileusz **35-lecia pracy artystycznej** obchodziła **Irena Dragan**, reżyserka, dyrektorka Teatru Lalki i Aktora „Kubuś” w Kielcach.

14 października Irenę Dragan uhonorowano **Medalem Edukacji Narodowej**.

■ 40-lecie pracy artystycznej obchodził **Paweł Stojowski**, aktor i b. dyrektor Teatru Lalek Rabcio w Rabce Zdroju.

■ Jubileusz **25-lecia pracy artystycznej** obchodził reżyser i aktor Teatru Lalek w Łomży **Zdzisław Rej**.

Irena Dragan

Odeszli od nas

■ 28 października zmarł **Franciszek Grzegorzewski** – aktor, wieloletni pracownik Miejskiego Teatru Miniatura w Gdańsku, wyjątkowo zasłużony twórca dla gdańskiej kultury, wiceprezes Związku Artystów Scen Polskich.

PREMIERY • PREMIERY

Teatr Lalek, Łomża:

Dziki fabrycznik – Kazimiera Jeżewska
Reż. Zdzisław Rej, scen. Przemysław Karwowski,
muz. Bogdan Szczepański
Premiera 17 października

Opolski Teatr Lalki i Aktora, Opole:

I odstąpiłam noc.
Reż. Krystian Kobyłka, scen. Joanna Braun,
muz. Lech Jankowski.
Premiera 10 października

Teatr Lalek Rabcio, Rabka Zdrój:

Tomcio Patuszek.
Scenariusz i reżyseria Dariusz Wiktorowicz,
scen. Barbara Wójcik, muz. Michał Makulski.
Premiera 2 października

Teatr Maska, Rzeszów:

Bajki – Aleksander Puszkina.
Reż. Jan Chraboń, scen. Leszek Oldak,
muz. Piotr Furtas.
Premiera 9 października

Teatr Lalek Pleciuga, Szczecin:

Imię – Jona Fosse.
Reż. Anna Augustynowicz, scen. Marek Braun,
kostiumy Wanda Kowalska.
Premiera 8 października

Teatr Guliwer, Warszawa:

Śpiąca królewna – Konrad Dworakowski.
Reż. Konrad Dworakowski, scen. Jan Polivka,
muz. Piotr Klimek.
Premiera 16 października

Wrocławski Teatr Lalek, Wrocław:

Ostatnia ucieczka – wg Brunona Schulza.
Adapt. reż. i scen. Aleksander Maksymiak,
muz. Zbigniew Karnecki.
Premiera 23 października

listopad**Teatr Lalek Banialuka, Bielsko-Biała:**

Cesarskie Słowiki – Agata Sowa.
Reż. i scen. Andrzej Łabiniec, muz. Janusz Kohut.
Premiera 7 listopada

Teatr Miniatura, Gdańsk:

Remix – Holly Phillips.
Reż. Jan Dowjat, scen. Andrzej Sobolewski.
Sztuka zrealizowana w ramach Gdańskiego Stypendium
Teatralnego.

Scena Animacji, Jelenia Góra:

Krzesełko – wg Andersena.
Reż. Czesław Sierko.
Premiera 14 listopada

Teatr Lalek Arlekin, Łódź:

Tryptyk erotyczno-niesamowity.
Reż. Mara Sowińska, Jan Tomasz Pieczalkowski,
scen. Katarzyna Stefaniak, oprac. muz. Marcelina Paniuta.
Premiera 27 listopada

Tomcio Patuszek

Olsztyński Teatr Lalek, Olsztyn:

Złodziej snów – Liliana Bardijewska.
Reż. Grzegorz Kwieciński,
scen. Urszula Kubicz-Fik,
muz. Bogdan Szczepański.
Prapremiera 27 listopada

Teatr Animacji, Poznań:

Kołęda, kołęda.
Oprac. tekstu Tadeusz Pajdała.
Reż. Lech Chojnacki,
oprac. przestrzenne Ryszard Grajewski,
oprac. muz. Aleksander Radzewski,
choreog. Władysław Janicki.
Premiera 28 listopada

Teatr Lalek Pleciuga, Szczecin:

Interesy Pana Koła – Gianni Rodari.
Reż. Dariusz Kamiński, scen. Łukasz Kwietniewski,
oprac. muz. Piotr Klimek.
Prapremiera 27 listopada

Teatr Baj Pomorski, Toruń:

Szewczyk Dratewka – Maria Kownacka.
Reż. Zbigniew Lisowski, scen. Aneta Tulsz-Skórzyńska,
muz. Krzysztof Zaremba.
Premiera 7 listopada

Teatr Lalka, Warszawa:

Burattino – wg Tołstoja.
Adapt. i reż. Ondrej Spisak, scen. Frantisek Liptak,
muz. Piotr Nazaruk.
Premiera 20 listopada

grudzień**Teatr Dzieci Zagłębia, Będzin:**

Kopciuszek – Dorota Stępień.
Reż. Jerzy Jan Połński,
kostiumy i maski Elżbieta i Sebastian Pietkiewiczowie,
aranżacja przestrzeni Jerzy J. Połński i Arkadiusz Klucznik,
muz. Michał Kowalczyk, choreog. Jarosław Stanek.
Premiera 18 grudnia

P R E M I E R Y

Teatr Miniatura, Gdańsk:

Igraszki z Bajką – Małgorzata Kamińska-Sobczyk,
Reż. Małgorzata Kamińska-Sobczyk, scen. Jan Zieliński,
muz. Jerzy Stachurski, choreog. Artur Dobrzański,
Premiera 22 grudnia

Teatr Groteska, Kraków:

Trzy świnki czyli opowieści naszej Babci
– Adolf Weltschek,
Reż. Adolf Weltschek, scen. Elżbieta Oyrzanowska,
muz. Paweł Moszumański,
Wznowienie 1 grudnia

Kandyd czyli Optymizm – Voltaire.

Reż. Paweł Aigner, scen. Małgorzata Zwolińska,
muz. Jerzy Derfel,
Premiera 18 grudnia

Teatr im. H. Ch. Andersena, Lublin:

Ludowa szopka polska.
Reż. Włodzimierz Felenczak, scen. Rajmund Strzelecki,
muz. Bogumił Pasternak,
Premiera 4 grudnia

Teatr Animacji, Poznań:

Pięć minut – Lilianna Bardijewska,
Reż. Jerzy Moszkowicz, scen. Jacek Zagajewski,
muz. Rafał Zapala, choreog. Władysław Janicki,
Prapremiera 12 grudnia

Calineczka

Teatr Tęcza, Słupsk:

Calineczka – Kazimiera Jezowska,
Reż. Konrad Szachnowski, scen. Grażyna Skala,
muz. Jerzy Stachurski, choreog. Juliusz Stańda,
Premiera 4 grudnia

Wydział Lalkarski PWST, Wrocław:

Alkasyn i Nikoleta.
Reż. Petr Nosalek, scen. Eva Farkasova,
Premiera 3 grudnia

Teatry za granicą

■ **Teatr Lalek Tęcza** wziął udział z przedstawieniem *Cyrk Olega Żugzdy* aż w trzech festiwalach: w Lublanie (Słowenia, 29 sierpnia), Gorzili (Włochy, 2 września) oraz w Mariborze (Słowenia, 4 września).

Z kolei w dniach 25 września – 3 października zespół Tęczy gościł w Symferopolu na Krymie z przedstawieniem *Szkaradka*.

■ 10 października **Teatr im. Andersena z Lublina** w Szkole Polskiej w Wiedniu zaprezentował przedstawienie *Mój przyjaciel Rob* w reż. Moniki Micsy.

■ **Teatr Ognia i Papieru** wziął we wrześniu (11-17.09) udział w I Międzynarodowym Festiwalu Teatru Lalek w Mitiszcze-Moskwie z przedstawieniem *Wieża*.

■ W listopadzie warszawski **Teatr Lalek Guliwer** wystąpił na Festiwalu Radości 2004 organizowanym przez Loutkove Divadlo Radosť, z przedstawieniem *Olbrzym* w reż. Piotra Tomaszuka.

■ 9 listopada Śląski **Teatr Lalki i Aktora Ateneum** z Katowic wystąpił gościnnie na scenie Teatru Lalek w Równem, gdzie – w ramach Roku Polskiego na Ukrainie – pokazał przedstawienie *Kowal* w reż. Bogdana Nauki.

■ **Teatr Lalek z Łomży** wziął udział w Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym Biała Wieża w Brześciu z przedstawieniem *Opowieść o Lejzorku Rojtszwańcu* w reż. Jarosława Antoniuka.

Opowieść o Lejzorku Rojtszwańcu

Wydawnictwa

■ Ukazał się 33. tomik serii *Lalkarze – Andrzej Dziedziul* w opracowaniu Małgorzaty Aliszewskiej. Ten i poprzednie tomiki są do nabycia w Pracowni Dokumentacji Teatru Lalek w Łodzi, tel. (042) 6330894, e-mail: teatr@arlekln.lodz.pl

■ Książką Roku 2004 w konkursie organizowanym przez Polską Sekcję IBBY została powieść *Macieja Wojtyszki Bromba i filozofia*.

Przyznano też 3 wyróżnienia honorowe: Liliannie Bardijewskiej za *Moje – nie moje*, Grażynie Ruszewskiej za *Leona i kotkę* oraz Małgorzacie Strzałkowskiej za *Gimnastykę dla języka*.

Po raz kolejny Wydawnictwo Ezop zostało nagrodzone za wydawniczą działalność.

ZZA PARAWANU

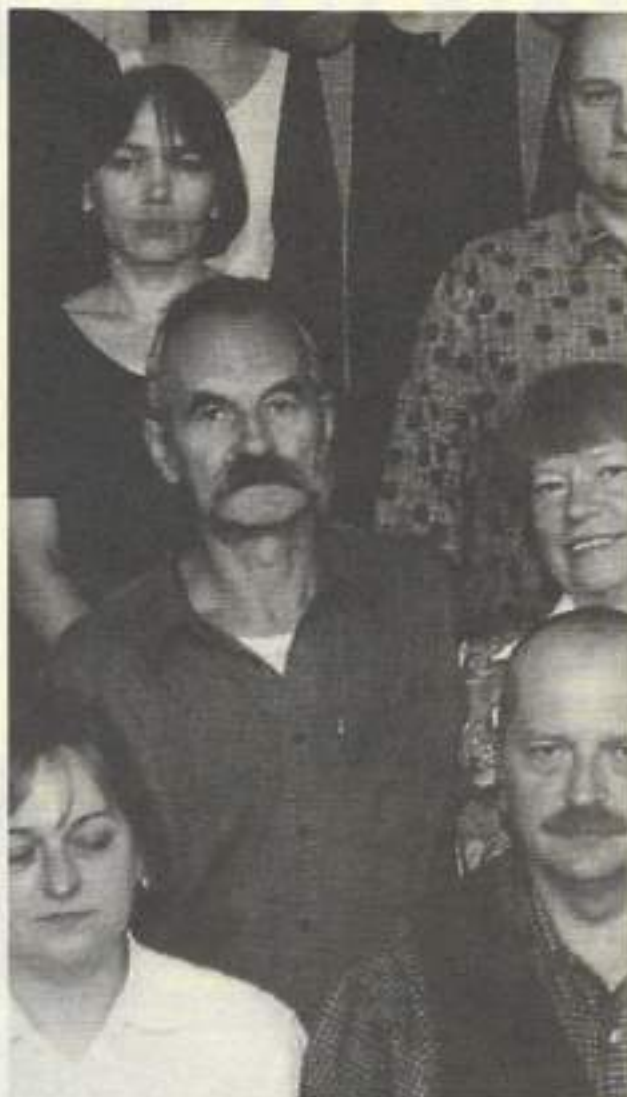
INSPICJENT

Dziś, tak jak dawniej: decyduje o rozpoczęciu przedstawienia, o czasie trwania przerwy między aktami. Wywołuje aktorów na scenę. Dyryguje zmianami dekoracji. Daje sygnał uruchomienia efektów, np. wiatru z wiatrownicy, jeżeli ten wiatr ma być „jak żywy”. Wywołuje grzmoty arkuszem blachy lub sklejki, i inne dziwy wspomagające ciężką wędrowkę Marysi za porwanymi przez Lisa gąskami.

On rządzi na scenie. Jego zdanie rozstrzyga wątpliwości o porządku na zaszczepieniu. Musi być uważny, dokładny i odpowiedzialny. Podczas akcji przedstawienia On trzyma w rękach nici umożliwiające płynne sterowanie tym, bądź co bądź skomplikowanym układem ludzi, rzeczy i maszyn.

Pierwszy zjawia się przed spektaklem. Sprawdza obecność aktorów. Upewnia się czy wszyscy są na swoich miejscach, także elektrycy, maszyniści, akustycy. Nim da pierwszy dzwonek, czeka na sygnał, że wszyscy gotowi i przy sprawnej aparaturze. W dzisiejszym teatrze On dyryguje zza pulpitu z kolorowymi światełkami, rzędem przycisków, mikrofonem, głośnikami, monitorami, niczym pilot w kabine odrzutowca.

Joanis Kulios, Grek z urodzenia. Polak z przymusu, potem z wyboru. W dzieciństwie, tuż po II światowej wojnie przywieziony do Polski, wraz z innymi greckimi dziećmi osieroconymi lub zagubionymi w Grecji, podczas walk bratobójczych. Polska stała się Jego drugą Ojczyzną. Ukończył Technikum Ceramiczne w Szczawinie Zdroju, założył rodzinę, rozpoczął pracę w teatrze. Kiedy już można było wracać do swojej wsi w Grecji, Janek postanowił wystąpić o obywatelstwo polskie. Od zawsze pracował w Teatrze Lalek we Wrocławiu. Najpierw był maszynistą sceny. Potem, przez dwadzieścia lat inspicjentem. Z czasem asystował w rolach bez tekstu. Ale w *Pasji* M. de Ghelderodego zabrakło aktorów w rolach z tekstem. Namówiłem Janka na rolę Żyda Wlecznego Tułacza. Miał zaśpiewać długo i z żalem o swoim ciężkim losie. Zbigniew Karnecki napisał melodię „pod Janka”. Janek mówi biegle po polsku, ale zniekształca „escezety”. Wydawało się to oryginalne w palecie zróżnicowanych postaci *Pasji*. Takie niby rodzajowe uzasadnienie. Janek każde przedstawienie przeżywał niemożliwie. I po każdym zarzekał się: „nigdy więcej”. Choć rola była wyćwiczona i w ramach konwencji mieściła się w granicach przyzwoitości. Po latach, tak jak poprzednio, znowu z powodów obsadowych Janek dał się namówić, tym razem na niemą rolę, w *Procesie* wg F. Kafki. Obaj graliśmy Czarnych Panów, którzy pod koniec przedstawienia wychodzą z czeluści widowni do Józefa K., by go wyprowadzić i uśmiercić. Jediną kwestię, jaką

Joanis Kulios (w centrum)

wypowiadają Panowie: – „W teatrze?“, mówiłem ja. Janek milcząco wyciągał nóż i drugą dłoń kładł na ramieniu Janka Fornala, który jak dziecko trzymał w ramionach lalkę Józefa K. Wyprowadzaliśmy go – a właściwie ich, człowieka i lalkę – w ciemność. Stamtąd dochodził tylko głos informujący o tym, jak *Panowie policzek przy policzku... dokonali egzekucji*.

Janek jest estetą. Lubuje się w starociach. Zbiera drobiazgi. Subtelny i delikatny, w kontaktach z współpracownikami był wymagający, lecz nigdy nie przekraczał granicy dobrego wychowania.

Didaskalos, to w starożytnym greckim teatrze odpowiednik inspicjenta. Niekiedy odnosiłem wrażenie, że Janek jakoś prawdziwie kontynuuje legendarne tradycje. Może miał w sobie gen z czasów Sofoklesa nakazujący mu utrzymywanie w ryzach zespołu teatralnego i sterowanie przedstawieniem? Teraz Janis, tak nazywaliśmy go prywatnie, przeszedł na emeryturę i zamieszkał na wsi. Nie wierzę, żeby nie tęsknił za sceną.

Wiesław Hajno

Konkurs na sztukę teatralną

Teatr Dzieci Zagłębia im. Jana Dormana w Będzinie ogłasza z okazji jubileuszu 60-lecia działalności artystycznej konkurs otwarty na sztukę dla dzieci i młodzieży. Oficjalne rozstrzygnięcie nastąpi na sesji naukowej organizowanej z okazji jubileuszu w dniach 7-8 kwietnia 2005. Celem konkursu jest wzbogacanie repertuaru teatrów zawodowych o współczesne, ważne treściowo i artystycznie wartościowe utwory sceniczne. Sztuki z tego konkursu chętnie wykorzystują w swojej pracy także amatorskie zespoły teatralne. Na konkurs mogą być składane teksty oryginalnych sztuk oraz teksty-adaptacje innych tekstów literatury dla dzieci i młodzieży. Proponowane teksty oceniane będą przez profesjonalne jury składające się z sekretarzy i kierowników literackich teatrów, reżyserów współczesnego teatru dla dzieci i młodzieży oraz literatów.

Złożone teksty - zarówno teksty oryginalne, jak i adaptacje - muszą posiadać zgodę autora (w przypadku adaptacji - zgodę autora tekstu oryginalnego (lub jego spadkobierców) i ewentualnie tłumacza (lub jego spadkobierców), jeżeli prawa autorskie nie wygasły) na druk i realizację teatralną.

Teksty konkursowe należy przekazywać do dnia 28 lutego 2005 roku na adres teatru (Teatr Dzieci Zagłębia im. Jana Dormana 42-500 Będzin ul. Teatralna 4) w trzech egzemplarzach opatrzonych godłem wraz z osobną kopertą, opatrzoną tym samym godłem, zawierającą: imię i nazwisko autora, adres, telefon kontaktowy, ewentualnie adres internetowy.

Wszystkie prace są katalogowane i archiwizowane.

Komisarzem konkursu jest **Małgorzata Langier**.

Kontakt: 032267 3888, 501 714 312.

Już radowaliśmy się Bożym Narodzeniem.
Kto mógł wystawiał szopkę albo ją oglądał.
I cieszył się wspólnotą doznań przy świątecznym stole.
Tę radość proponuję zachować w Nowym Roku 2005.
We wspólnym działaniu, solidarności i artystycznych porywach.
I to są moje życzenia dla wszystkich czytających ten tekst.

Niech Wam się dobrze wiedzie
aż do następnych równie serdecznych życzeń.

Henryk Jurkowski